

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕО В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ: ПЛЮСИ І МІНУСИ

Клюєв Богдан Григорович,

учитель інформатики КУ Сумської ЗОШ І–ІІІ ступенів №12, старший вчитель.

У сучасному світі відео проникає в усі сфери людського життя. І все більше воно використовується не лише в розважальному аспекті, а й у навчальному, виховному, соціальному. Використовується як самостійно у вигляді роликів і фільмів, так і у складі мультимедійних програмних продуктів. Все більше гаджетів дозволяють переглядати відео: нетбуки, планшети, смартфони різних типів і виробників.

В останні роки можливості використання відео на уроках і під час проведення виховних заходів значно зросли. Причиною цього можна вважати такі фактори:

- значне покращення матеріальної бази навчальних закладів: встановлення в більшості кабінетів проєкційного обладнання, можливість в реальному часі демонструвати ролики і фільми з мережі Internet;
- доступність і значне здешевлення засобів відеозйомки — більшість сучасних цифрових фотоапаратів має відповідну функцію, не кажучи вже про те, що відеокамери любительського і напівпрофесійного класу є доступними для більшості людей;
- необхідність іти в ногу з часом: красива динамічна картинка з виваженою інформацією, у якій відсутні помилки, цікаво подана, з гарним звуковим супроводом, погодьтеся, має багато переваг над крейдою і дошкою.

Які ж властивості відео відіграють вирішальну роль у навчально-виховному процесі? Перш за все, це майже стовідсоткова реалізація принципу наочності, динамічність подання матеріалу, виділення основної ідеї, емоційність. Відеоматеріалами можна користуватись не лише для вивчення нового матеріалу, а й для контролю знань, закріплення, повторення, узагальнення. А значить, їх використання виконує всі дидактичні функції.

Де ж взяти ті відеофрагменти, які вдало доповнять розповідь вчителя, розкриють суть фізичного експерименту, покажуть явища природи на іншому краю Земної кулі чи продемонструють побудову графіків функцій?

У мережі Internet є величезна кількість відеоуроків з усіх предметів (наприклад, urok-online.com.ua, interneturok.ru/ua, videouroki.net та ін.), документальних фільмів (dokonline.com, doc-films.com та ін.). Фрагменти художніх фільмів можна використовувати на уроках літератури і під час проведення виховних заходів. Ну і, звичайно ж, відеоматеріали можна створити власними силами: зняти повноцінний відеоурок для самостійного опрацювання його учнями, наприклад, під час вимушеного карантину чи хвороби; провести дослід чи експеримент, який займає досить багато часу або ж проведення якого просто неможливе під час уроку, а потім змонтувати його у вигляді ролика на декілька хвилин і продемонструвати як фрагмент уроку (рис. 1).

Учням старших класів подобається брати участь у створенні роликів на соціальну тематику, музичних кліпів, фільмів про власну школу (рис. 2). Ми з учнями нашої школи постійно беремо участь у різних відеоконкурсах і займаємо там призові місця. Були створені соціальні ролики «Бути здоровим модно зав-

жди» про шкідливість тютюнопаління, «Кожна дитина повинна мати родину», презентаційні фільми про школу українською і англійською мовами, які демонструвалися під час візитів наших учнів до шкіл інших країн (рис. 3).

Ефективність використання відеоматеріалів залежить не лише від майстерності вчителя, але й від якості самого відео та технічних і програмних засобів його створення. Саме тому вчитель, який планує сам або ж разом з учнями створювати власні відеоматеріали, повинен:

- мати уявлення про основні технічні засоби запису відео й аудіо;
- засвоїти теоретичні відомості про цифрове відео й аудіо;
- здобути основні навички відеозйомки;
- знати основні принципи монтажу;

Рис. 1. Використання відеоуроку під час занять у пришкольньому таборі

Рис. 2. Діти створюють відеокліпи про школу за допомогою програми Киностудія Windows Live

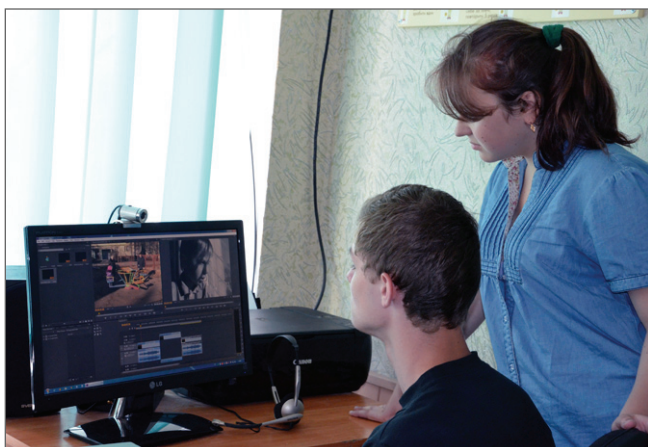

Рис. 3. Створення соціального ролика за допомогою програми Adobe Premiere

- навчитися використовувати програмне забезпечення для відеомонтажу;
- уміти публікувати відеоматеріали в мережі Internet;
- уміти використовувати відеофрагменти в навчально-виховному процесі.

Більшість сучасних фото- і відеокамер записують інформацію у вигляді готових файлів на флеш носіях, тому спеціальної апаратури для перенесення їх на жорсткий диск комп'ютера не потрібно. З такою відеоінформацією працювати найпростіше, потрібні лише кардрідер або USB шнур до камери. У разі використання DV камер комп'ютер повинен бути оснащений стандартною PCI платою з портом і шнуром IEEE 1394 і вже зовсім морально застарілим є цифрування відео з аналогових джерел за допомогою спеціальних плат відеозахвату. Проте іноді доводиться вибирати з того, що є в наявності.

Особливу увагу слід звернути на комп'ютер для відеомонтажу. Найбільш сучасний HD формат відео (особливо Full HD з розміром кадру 1920x1080 пікселів) потребує дуже великих апаратних ресурсів (бажано чотириядерний процесор, 4 Гб і більше оперативної пам'яті, потужна відеокарта).

З основними правилами зйомки і монтажу найшвидше можна ознайомитись в мережі Internet на відповідних форумах, а більш детально — прочитати необхідну літературу (наприклад, Кулешов Л.В. Азбука кинорежисури — 2-е изд. — М.: Искусство, 1969. — 132 с.).

З програмного забезпечення для відеомонтажу я особисто віддаю перевагу пакетам програм фірми Adobe, проте використання їх у навчальних закладах є проблематичним — коштують вони недешево. Те ж саме стосується Pinnacle Studio, SONY Vegas Pro, Sanorus Edius та ін. (рис. 4).

З безкоштовних програм найбільш популярними є Windows Movie Maker, Киностудія Windows Live, Virtual Dub, Avidemux, Videospin, Apple iMovie.

Попри це, для переведення відео з одного формату в інший обов'язково знадобиться відеоконвертер. Найкращим вважаю Grass Valley ProCoder 3, з безкоштовних можна назвати iWisoft Free Video Converter, Pazera Video Converters Suite, XMedia Recode, MediaCoder, FormatFactory та ін.

Щоб на комп'ютері можна було обробляти і програвати весь спектр типів відеофайлів, а їх на даний момент дуже багато, бажано відразу встановити пакет аудіо- і відеокодеків (наприклад, K-Lite Codec Pack).

Окремим видом відеоматеріалів є розробка відеоуроків для вивчення програмних продуктів чи сере-

Рис. 4. Фрагмент роботи у програмі Adobe Premiere

довища програмування, коли у файл записується робота вчителя безпосередньо з робочим столом комп'ютера. Для цього можна скористатися програмами Basic Screen Recorder, CamStudio та ін.

Як і для чого використовувати вже готові відеоматеріали? Найвдалішим вважаю їх публікацію на одному з доступних усім відеохостингів, які дозволяють завантажувати відео і дивитися його он-лайн (YouTube, Vimeo та ін.) або ж розміщувати в соціальних мережах. У такому випадку, наприклад, учень, який захворів чи пропускає заняття з іншої причини, може самостійно вдома переглянути відеоурок, за потреби зупинити чи повторити будь-який його фрагмент для кращого розуміння. У соціальних мережах учні разом з учителем можуть обговорити матеріал даного уроку, зробити певні висновки. Відеофрагменти до 10 хвилин можна використовувати на будь-якому етапі уроку. Наразі вчитель може їх зупиняти, коментувати, задавати учням запитання. Учні й самі можуть створювати відеофільми чи ролики під час виконання творчого домашнього завдання або ж коли беруть участь у якомусь проекті. Доцільним є використання відео під час проведення виховних заходів, особливо якщо воно було створене за участі самих школярів. У такому разі учні отримують більш повну, достовірну інформацію про явища чи процеси, які є об'єктом дослідження, моделюють їх самі.

Підводячи підсумки, можна сказати, що:

- використання відео в школі набагато полегшує роботу вчителя, вивільняє багато часу під час проведення уроку;
- урок проводиться на високому естетичному рівні (використання музичного супроводу, відсутність помилок учителя, раціональний розподіл часу);
- використання відеоматеріалу сприяє розвитку уваги і пам'яті;
- під час перегляду в класі формується атмосфера сумісної пізнавальної діяльності, до процесу долучаються навіть найпасивніші учні.

Проте звичайний перегляд відео не стимулює розвиток творчості, абстрактного мислення та самостійності. Потрібна спеціальна організація навчального процесу, щоб відео стало джерелом проблемності і стимулом до самостійної роботи. Матеріал уроку повинен відповідати рівню знань учнів, треба обов'язково враховувати вікові й індивідуальні особливості учнів. Діти мають бути не пасивними глядачами, а активними учасниками обговорення побаченого. Слід уникати монотонності, дітей завжди приваблює щось нове, динамічне, цікаве. Використання відео дає всі можливості для цього. Не даремно ж народна мудрість говорить: «Краще один раз побачити, ніж сто разів почути».